

Botkyrka kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Björkhaga grundskola
belägen i Botkyrka kommun

Tillsyn i Björkhaga grundskola

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Botkyrka kommun under höstterminen 2016. Björkhaga grundskola besöktes av Skolinspektionen mellan den 27 september 2016 och den 29 september 2016.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Av Skolverkets statistik (SIRIS) avseende läsåret 2015/16 framgår bland annat att andelen elever i årskurs 3 som nått kravnivån på det nationella provet i matematik varierar mellan 86,7 och 100 procent. I fem av de nio delproven uppnår skolan 100 procent. Rikets genomsnitt för samtliga huvudmän varierar mellan 80,3 procent och 94,9 procent.

Vidare framgår att andel elever i årskurs 3 som nått kravnivån i nationellt prov i svenska varierar mellan 95,1 procent och 100 procent. I fyra av de åtta delproven uppnår skolan 100 procent. Rikets genomsnitt för samtliga huvudmän varierar mellan 91,3 procent och 98,9 procent.

Årskurs 6

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) avseende läsåret 2014/15 hade 37,5 procent av eleverna i årskurs 6 högre slutbetyg i matematik än resultat på nationellt prov. Motsvarande siffra för riket var 20 procent. Enligt SIRIS var genomsnittsbetyget i engelska 12,3 avseende läsåret 2015/16 jämfört med 14,1 som är snittet i riket för samtliga huvudmän; i matematik 11,6 jämfört med 12,9 som är snittet i riket för samtliga huvudmän och i svenska 12,6 jämfört med 13,5 som är snittet i riket för samtliga huvudmän.

Årskurs 9

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) avseende läsåret 2014/15 hade 53,3 procent av eleverna i årskurs 9 högre slutbetyg i matematik än resultat på

nationellt prov. Motsvarande siffra för riket var 38 procent. Enligt SIRIS var genomsnittsbetyget i engelska 14,3 avseende läsåret 2015/16 jämfört med 14,6 som är snittet i riket för samtliga huvudmän; i matematik 12,6 jämfört med 12,7 som är snittet i riket för samtliga huvudmän och i svenska 15,1 jämfört med 14,2 som är snittet i riket för samtliga huvudmän. Meritmedelvärdet läsåret 2015/16 för årskurs 9 är 227,1 jämfört med 224,1 som är snittet i riket för samtliga huvudmän. Björkhaga skola visar en uppåtgående trend sedan 2013. Andelen elever läsåret 2015/16 med behörighet till yrkesprogram är 86,3 jämfört med 83,1 som är snittet i riket för samtliga huvudmän.

Trygghet och studiero

I Skolinspektionens enkät vårterminen 2016 visar resultaten att majoriteten av samtliga svarande anser att skolan är trygg. Vårdnadshavarna i förskoleklass och grundskola har tagit ställning till påståendet *Mitt barn känner sig tryggt i skolan* och 74 respektive 83 procent har valt alternativen stämmer helt eller stämmer ganska bra. Eleverna i årskurs fem och nio har på motsvarande sätt tagit ställning till påståendet *Jag känner mig trygg i skolan* och 83 respektive 80 procent har valt alternativen stämmer helt eller stämmer ganska bra.

Resultatet på Skolinspektionens enkät vårterminen 2016 visar däremot att vårdnadshavarna i förskoleklassen inte anser att skolan lever upp till uppdraget tillförsäkra eleverna arbetsro, då över hälften menar att påståendet *Jag upplever att mitt barn har svårt att koncentrera sig på sina arbetsuppgifter för att det är så hög ljudnivå* stämmer helt eller stämmer ganska bra. På samma sätt svarar 67 procent av vårdnadshavarna i grundskolan att påståendet *Mitt barn uppger ofta att det är svårt att arbeta i klassrummet för att det är så hög ljudnivå* stämmer helt eller stämmer ganska bra. Även elevernas enkätresultat indikerar bristande studiero; i årskurs 5 anser endast knappt hälften av eleverna som deltagit i enkäten att påståendet *Jag har studiero på lektionerna* stämmer helt eller stämmer ganska bra. Enkätresultatet för årskurs 9 när det gäller påståendet *På lektionerna stör andra elever ordningen i klassrummet* visar vidare att 85 procent valt alternativen stämmer helt eller stämmer ganska bra. Det finns inga enkätsvar sammanställda för personalen på grund av att svarsfrekvensen var för låg.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande	2017-05-05
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande vid vite	2017-05-05
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande	2017-05-05
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2017-05-05
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande vid vite	2017-05-05

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats.

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen konstaterar en rad brister i verksamheten på Björkhaga skola. Bristerna avseende särskilt stöd och systematiskt kvalitetsarbete bedöms vara så allvarliga att föreläggandet förenas med vite i dessa delar.

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans arbete med särskilt stöd. Det beror huvudsakligen på att det saknas fungerande rutiner, organisation och personal för att kunna utreda elevers behov av särskilt stöd, samråda med elevhälsan, ge elever det särskilda stöd som de är i behov av samt utarbeta, följa upp och utvärdera åtgärdsprogram. Skolan saknar system

för att hantera elevärenden och för att utforma och förvara dokumentationen på ett tillförlitligt sätt. Bristen på systematik och resurser försvårar elevhälsopersonalens möjligheter att tillmötesgå behoven av särskilt stöd, som av skolpersonalen generellt bedöms vara stora. Bristerna i arbetet med särskilt stöd innebär en stor risk för att inte alla elever som är i behov av särskilt stöd får sådant stöd.

Elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete fungerar inte heller eftersom det varit omsättning på personal och flera kompetenser saknas. Det betyder att elevhälsans huvuduppdrag, som går ut på att med förebyggande och hälsofrämjande insatser stödja elevernas utveckling och lärande, inte kan uppfyllas.

Skolan har vid tiden för tillsynen dessutom inte någon studie- och yrkesvägledare anställd och studie- och yrkesorienterande insatser görs inte heller på ett systematiskt sätt inom undervisningen. Det betyder att eleverna på skolan inte får det stöd de behöver för att kunna göra välgrundade val inför framtida utbildnings- och yrkesverksamhet.

Vidare saknar skolan ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete. Det bedrivs inte något systematiskt kvalitetsarbete på skolan vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsynsbesök. Även det systematiska kvalitetsarbete som bedrivits på skolan föregående läsår uppvisar stora brister eftersom rektorn inte har följt upp skolans kunskapsresultat och analyserat dessa tillsammans med lärare; analys av övrig måluppfyllelse har också varit bristfällig. Eftersom det saknas analys kan det inte uteslutas att skolan har förbisett viktiga utvecklingsområden. Detta är särskilt allvarligt med tanke på de omfattande utvecklingsbehov som konstateras i detta beslut.

Tillsynen visar också att skolans arbete med att tillförsäkra alla elever studiero i skolan har brister. Det är i synnerhet i en klass som studieron är så bristfällig att elevernas möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen allvarligt försvåras, och därmed deras möjligheter att nå mål och kunskapskrav. Skolan behöver också arbeta för att motverka att elever kommer för sent till lektioner, då det tar tid från undervisningen och stör koncentrationen, vilket kan försvåra samtliga elevers lärande.

Ytterligare ett område som Skolinspektionen konstaterar har brister är samverkan mellan lärarna. Sådan samverkan syftar bland annat till att ge eleverna en helhetsbild av undervisningen och ska bidra till att de kan relatera kunskaper i olika ämnen till varandra. Avsaknad av en fungerande samverkan riskerar att överlämningar av värdefull information inte sker och att elever får en utbildning som brister i likvärdighet och kontinuitet.

Skolinspektionen konstaterar också att undervisning i svenska som andraspråk inte ges till alla elever som är i behov av det, vilket riskerar att försämra dessa elevers möjligheter att nå utbildningens mål och kunskapskrav.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Botkyrka kommun att vid vite av 900 000 kronor senast den 5 maj 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Botkyrka kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser.

Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Botkyrka kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- När det gäller särskilt stöd följs insatta åtgärder upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Huvudmannen ska ge förutsättningar för och säkerställa att:

- Rektorn ser till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, när det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt.
- Samråd med elevhälsan sker vid utredning av särskilt stöd, om det inte är uppenbart obehövligt.
- Eleverna ges det särskilda stöd som utredningen visar att eleverna är i behov av.

- Rektorn ser till att åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd.
- De beslutade särskilda stödåtgärderna följs upp och utvärderas.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans arbete med särskilt stöd. Det beror huvudsakligen på att det saknas fungerande rutiner, organisation och personal för att kunna utreda elevers behov av särskilt stöd, samråda med elevhälsan, ge elever det särskilda stöd som de är i behov av samt utarbeta, följa upp och utvärdera åtgärdsprogram. Alla elevärenden som anmäls till skolans elevhälsoteam utreds inte skyndsamt, istället blir de liggande eftersom skolans elevhälsoteam är underbemannat. Dessutom anmäler inte lärarna alltid att elever har behov av särskilt stöd till elevhälsan. Endast ett fåtal elever på skolan har åtgärdsprogram trots att elevernas behov av särskilt stöd bedöms som stort av skolpersonalen. Elevhälsopersonalen och rektorn vet inte heller vilka elever som ska ges särskilt stöd enligt åtgärdsprogram och var åtgärdsprogrammen förvaras. De elever som har åtgärdsprogram får inte heller det särskilda stöd som de ska ha enligt åtgärdsprogrammet och deras åtgärdsprogram följs inte upp och utvärderas. Skolinspektionen konstaterar sammantaget att det finns stor risk för att elever inte får det särskilda stöd de är i behov av och har rätt till enligt skollagen vilket innebär att elevernas möjligheter att nå kunskapskraven allvarligt försvåras.

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.

Vidare anges i skollagen att rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds och att behovet av särskilt stöd även ska utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt.

Det anges även i skollagen att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ges möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

I förarbetena till skollagen anges att bestämmelserna ställer krav på att det finns rutiner för hur personalen ska rapportera till rektor när det blir aktuellt att bedöma om en elev är i behov av särskilt stöd. Vidare anges i förarbetena att det är naturligt att den lärare som närmast har ansvar för elevens undervisning och annan berörd personal, medverkar i utredningen. Det är väsentligt att det finns lokalt utformade rutiner för rektors samråd med elevhälsopersonalen. (prop. 2009/10:165 s. 290-291). I förarbetena till skollagen anges vidare att det endast i undantagsfall bör kunna anses vara uppenbart obehövligt att i en utredning om särskilt stöd samråda med den del av elevhälsan som har specialpedagogisk kompetens (prop. 2013/14:160 s. 25).

Skolinspektionens utredning visar att rektorn och personalen på skolan bedömer att behovet av särskilt stöd för elever är stort på skolan och att inte alla elever får det särskilda stöd som de behöver. I intervjun med lärare som undervisar i grundskolans årskurs 7-9 uppger lärarna att det finns elever i årskurserna 7-9 som inte får det särskilda stöd de behöver och har rätt till. Lärarna gör en gemensam uppskattning av omfattningen av behovet och kommer fram till att det rör sig om omkring tio elever per klass i årskurs 7-9 som behöver utredas för eventuella insatser av särskilt stöd. De uppger vidare att det finns en pensionerad lärare som går in som speciallärare med vissa insatser i matematikundervisningen, men generellt kan skolan inte tillmötesgå elevernas behov av särskilt stöd. Även lärarna som undervisar i förskoleklass och årskurserna 1-6 uppger i intervju att det finns elever som inte får det särskilda stöd som de behöver. Flera lärare uttrycker också att de kan känna sig otillräckliga inför exempelvis elever med medicinska diagnoser eller andra

speciella stödbehov. Även i intervjun med skolsköterskan bekräftas uppfattningen att skolan har många elever i behov av insatser. Skolsköterskan tar som exempel upp en enskild elev i behov av särskilt stöd, som i nuläget inte får det stöd hen har behov av och rätt till. Rektorn uttrycker i intervju uppfattningen att det särskilda stödet fungerade så länge det fanns ett elevhälsoteam på skolan och att det finns en del utredningar sedan vårterminen 2016 som är klara. Vidare säger rektor att trots att det finns enstaka färdiga utredningar så leder det inte vidare, eftersom det finns åtgärder som inte går att genomföra därför att det inte finns någon person med specialkompetens att skicka eleverna till. Bakgrunden är enligt rektor att det förra elevhälsoteamet slutade inför läsåret 2016/17 och att det nuvarande elevhälsoteamet inte fungerar. Den inhyrda specialpedagogen säger att hon, på sin andra dag på skolan, ser stora behov samt att resurserna inte är tillräckliga. Hon uttrycker också förvåning över att väldigt få insatser gjorts samt att lärarna behöver stöd och handledning av specialpedagoger, i synnerhet de utbildade lärarna.

Skolinspektionens utredning visar vidare att inte alla elevärenden om särskilt stöd i anmäls och utreds skyndsamt. I intervjun med lärarna i årskurserna 7-9 uppger de samstämmigt att de i nuläget inte anmäler några elevärenden till elevhälsoteamet, men att de gör extra anpassningar inom ramen för undervisningen, exempelvis med hjälp av inlästa läromedel och stödmallar för skrivande. Lärarna som undervisar i årskurserna 1-6 uppger att skolan har ett forum, "En väg in" där elevhälsan ska ta emot ärenden från lärare, om elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd. Samtliga intervjuade lärare i förskoleklass och årskurserna 1-6 har tidigare anmält elevärenden till detta forum men har på senare tid inte fått något gensvar efter att ha anmält elever, och är samstämmiga i att de i nuläget upplever det meningslöst att ens försöka få hjälp via den kanalen, eftersom rektor och elevhälsopersonal är helt nya och att forumet "En väg in" är överhopat med ärenden. En lärare kommenterar att hen inte fått någon respons alls därifrån på ett elevärende som hen har lyft. En annan lärare konstaterar i intervju att "skolan kan inte utreda ett ärende skyndsamt, som det står i skollagen". I intervjun med skolsköterskan bekräftas uppfattningen att skolan har många elever i behov av insatser, och skolsköterskan säger att skolan ligger efter med utredningsarbetet eftersom det ständigt kommer in nya elevärenden från lärarna. Skolsköterskan uppger att "lärarna kommer med elever hela tiden som behöver insatser" och säger vidare att elevhälsoteamet "försöker lösa det som kommer in, men det är alltför mycket för att de ska hinna med".

Trots att elevers behov av särskilt stöd på skolan bedöms vara stora visar Skolinspektionens utredning att endast ett fåtal elever har åtgärdsprogram. På

frågan om hur många av de yngre eleverna som för närvarande har åtgärdsprogram svarar en lärare att det är cirka fem på lågstadiet, men ingen på mellanstadiet. Inget åtgärdsprogram för någon elev i årskurserna 1-6 har hittills blivit utarbetat höstterminen 2016. Lärarna som undervisar äldre elever uppger att ingen av eleverna i årskurserna 7-9 vid tillsynstillfället har ett aktuellt åtgärdsprogram.

Av intervju med rektorn och skolsköterskan framgår att elevhälsopersonalen och rektorn inte vet vilka elever som ska ges särskilt stöd enligt åtgärdsprogram och var åtgärdsprogrammen förvaras. I intervjun med skolsköterskan framkommer att det inte har gått att få reda på vilka elever som har åtgärdsprogram och hon har inte heller fått reda på var åtgärdsprogrammen förvaras. Rektorn berättar att de har svårt att hitta någon dokumentation kring elevernas utredningar och beslut om åtgärdsprogram. Rektorn uppger att han har hittat tre aktuella åtgärdsprogram i en diariépärm, och säger vidare att "man kan hitta beslut, men inte själva åtgärdsprogrammet", att ett "sorteringsarbete" krävs samt att åtgärdsprogram möjligen ligger i "skåpet hos den förra specialpedagogen".

Vidare framgår av intervjuer med lärare och skolsköterska att de elever som har åtgärdsprogram inte får det särskilda stöd som de ska ha enligt åtgärdsprogrammet och att åtgärdsprogrammen inte följs upp och utvärderas. Lärare konstaterar i intervju att det finns åtgärdsprogram från föregående läsår som inte kan följas upp, eftersom åtgärderna inte kunnat genomföras på grund av att det inte har funnits tillgång till specialpedagog. Skolsköterskan säger också i intervjun att det saknas dokumentation från möten kring enskilda elever och att det därför inte går att följa upp vad som gjorts tidigare i många av skolans elevärenden.

Skolinspektionens utredning visar att anledningen till att arbetet med särskilt stöd inte fungerar på skolan är att skolan inte har fungerande rutiner och organisation för arbetet med särskilt stöd eller tillräckligt med personal inom elevhälsan för att kunna tillgodose behoven av särskilt stöd. Rektorn uttrycker i intervju att bland det viktigaste för skolan i nuläget är att få ordning på rutiner och system kring hur skolans elevhälsa ska fungera. I rektorsintervjun framkommer även att skolans hela elevhälsoteam slutade innan sommarlovet 2016 och att skolans elevhälsoteam nu utgörs av den nyligen inhyrda rektorn, en nyanställd skolsköterska och en nyligen inhyrd person med specialpedagogisk kompetens, men som dock inte har sin utbildning klar. Alla dessa tre personer har dock vid tillsynstillfället enbart kunskap om skolans elever sedan några dagar eller några veckor tillbaka. Rektorn säger vidare att

psykolog kan hyras in vid behov och att skolans kurator är föräldraledig, samt att vikarierande kurator är sjukskriven. I lärarintervju gör en lärare en koppling till att det har varit flera byten i skolledningen och menar att det är svårt att veta vad som sker med elevärenden och vem som egentligen tar ansvar för arbetet med elever i behov av stöd. Det framkommer i lärarintervju att den nya skolsköterskan och specialpedagogen inte har fått någon överlämning över huvud taget och har svårt att veta vad som gjorts, och vad som behöver göras för att elever ska få det stöd de är i behov av. Lärarna menar att det innebär att lärarna själva får ta ännu mer ansvar utöver ordinarie undervisning, och en intervjuad lärare nämner att hen ibland använder sig av privata kontakter för att få råd om exempelvis specialundervisning.

Bilden av att skolans arbete med särskilt stöd har brister bekräftas även när Skolinspektionen, tillsammans med en representant för elevhälsoteamet, gör ett besök i skolans lärstudio, för att få en uppfattning om hur skolans utredningar och beslut om särskilt stöd dokumenteras. Det visar sig att skolan inte har något system där det går att följa vilka utredningar och insatser som är gjorda för elever i behov av särskilt stöd. I det fåtal dokument i form av utredningar om behov av särskilt stöd som finns tillgängliga saknas ofta exempelvis datering. De enstaka åtgärdsprogram som finns tillgängliga saknar i flera fall såväl datering som underskrifter och uppgifter om vem som ska ansvara för uppföljning. Det framgår inte heller om utredningarna lett fram till åtgärder eller åtgärdsprogram eller om befintliga åtgärdsprogram följts upp och utvärderats. Dokumentation är dessutom spridd i flera hus och varken rektorn eller elevhälsans representanter har kontroll över var all dokumentation finns.

För att komplettera utredningen har Skolinspektionen via huvudmannen begärt att få ta del av alla aktuella åtgärdsprogram från årskurs 1-3 samt dokument som gäller de två elever per klass i årskurs 7-9 som har flest F i betygen höstterminen 2015 och vårterminen 2016: elevakter, utredningar, åtgärdsprogram inklusive beslut samt dokumentation kring extra anpassningar. Någon komplettering har dock inte inkommit.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Verksamheten vid Björkhaga grundskola uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Botkyrka kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan har fått och framöver riskerar att få för eleverna och den tid under vilket bristerna har pågått, bedömer Skolinspektionen att bristerna måste anses vara av sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera brister i skolans arbete med särskilt stöd. Dessa brister måste betraktas som allvarliga. Tillsynen har visat att det finns omfattande brister i hela det arbete som görs kring elevers behov av särskilt stöd. Eftersom personaltillgång, rutiner och organisation visar på allvarliga brister finns risk för att elever inte får sitt stödbehov tillgodosett. Huvudmannen och rektorn har därmed inte visat förmåga att säkerställa att elevernas behov av särskilt stöd tillgodosetts för att ge dem möjlighet att nå målen för utbildningen.

Bristerna kring delar av det särskilda stödet förelåg även vid Skolinspektionens tidigare tillsyn (se Skolinspektionens beslut från 14 december 2012, Dnr 43-2012:1015). Eftersom bristerna återigen kan konstateras vid denna tillsyn kan de enligt Skolinspektionens bedömning inte anses vara av tillfällig art.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Botkyrka kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4-6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Huvudmannen ska säkerställa att rektorn utvecklar det systematiska kvalitetsarbetet för Björkhaga skola, det vill säga:
- Följa upp resultat och måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen.
 - Utifrån uppföljningen av resultaten och måluppfyllelsen analysera vad som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen.
 - Utifrån analysen identifiera utvecklingsområden och besluta om utvecklingsåtgärder som ska genomföras för att de nationella målen ska uppfyllas.
 - Planera och genomföra de beslutade utvecklingsåtgärderna.
 - Dokumentera det systematiska kvalitetsarbetet.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det inte bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på Björkhaga grundskola. Vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsynsbesök bedrev inte rektorn något systematiskt kvalitetsarbete på skolan. Utredningen visar vidare att även det systematiska kvalitetsarbete som bedrevs på skolan föregående läsår var mycket bristfälligt. Rektorn har inte avseende föregående läsår bedrivit ett kontinuerligt och systematiskt arbete för att följa upp och

analysera elevernas resultat och måluppfyllelse eller beslutat om tydliga utvecklingsåtgärder. Av utredningen framgår att rektorn, föregående läsår, inte har följt upp skolans kunskapsresultat och analyserat dessa tillsammans med lärare. Det framgår dock att det skett viss uppföljning och analys av trygghet och studiero där elever och lärare i någon mån varit delaktiga, men att analysen är bristfällig. Eftersom den uppföljning och analys som gjorts föregående läsår är bristfällig och det helt saknas ett systematiskt kvalitetsarbete på skolan innevarande läsår kan det inte uteslutas att rektorn har förbisett viktiga utvecklingsområden. Bristerna i det systematiska kvalitetsarbetet är särskilt allvarliga med tanke på de utvecklingsområden som konstateras i detta beslut. Att det inte bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på skolan innebär sammantaget en risk för att eleverna inte når utbildningsmålen och utvecklas så långt som möjligt.

Enligt skollagen ska huvudmannen kontinuerligt och systematiskt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Rektorn ansvarar för att en sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs på skolenhetsnivå. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) innebär systematiskt och kontinuerligt att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen.

Skolinspektionens utredning visar att rektorn inte bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete på Björkhaga skola vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsynsbesök. I intervju med rektorn framkommer att rektorn inte bedriver något systematiskt kvalitetsarbete för skolan och rektorn kan inte heller redogöra för skolans nuvarande kvalitetsarbete. Rektorn vet inte vilken av hans företrädare som har skrivit skolans dokument "Sammanfattning av det systematiska kvalitetsarbetet 2015/16, grundskola och grundsärskola, Björkhaga skola" avseende förra läsåret, och eftersom rektorns bakgrund på

skolan inskränker sig till ett par veckor kan han inte heller redogöra för skolans tidigare kvalitetsarbete.

Av utredningen framgår att det dokumenterade systematiska kvalitetsarbetet avseende föregående läsår uppvisar brister avseende såväl uppföljning, analys och utvecklingsåtgärder. Skolans dokument "Sammanfattning av det systematiska kvalitetsarbetet 2015/16, grundskola och grundsärskola, Björkhaga skola" följer en mall som Botkyrka kommun ger skolorna som stöd i att dokumentera kvalitetsarbetet. Beskrivningen av kvalitetsarbetet i detta dokument är generell och handlar uteslutande om grundskolan. Förskoleklassen nämns inte alls. De enda kunskapsresultat som redovisas är meritvärden och andel elever som fått betyg i alla ämnen i årskurs nio, utan att resultaten kommenteras. Vidare redovisas några aktiviteter och allmänna slutsatser av arbetet med trygghet och studiero, men analys av måluppfyllelse och kunskapsresultat saknas, liksom tydliga utvecklingsområden. Rektorn säger i intervju att huvudmannen Botkyrka kommun har en rutin för kvalitetsarbetet men menar att skolans dokument inte är bra.

Av skolans dokumenterade systematiska kvalitetsarbete framgår vidare att dåvarande rektorn bedömt att skolans systematiska kvalitetsarbete behöver utvecklas. I detta dokument anges bland annat att "Det finns aspekter som behöver utvecklas: Såväl personal som elever behöver få tillfälle att reflektera över det gångna året, och bli mer delaktiga i vilka områden som behöver utvecklas inför kommande år. Det är troligt att vi framgent har mer strukturerade utvärderingsdagar i slutet av kommande läsår."

Av intervjuer med lärarna framgår att de i begränsad utsträckning deltagit i skolans systematiska kvalitetsarbete och att lärarna bedömer att det systematiska kvalitetsarbetet är bristfälligt. I båda lärarintervjuerna uppger lärarna att de inte känner till den kvalitetsredovisning för läsåret 2015/16 som gjorts för skolan och att de inte har varit med i någon organiserad uppföljning och utvärdering av någon form av kunskapsresultat. Lärarna uppger dock att de har deltagit i genomgångar av resultat angående trygghet och studiero från elevenkät och av resultat på medarbetarenkät. I medarbetarenkäten var det tydligaste utvecklingsområdet, enligt lärarna som undervisar i förskoleklass till årskurs 3, kommunikationen mellan personal och rektor. I intervjun med lärarna som undervisar i årskurserna 7-9 framkommer att skolans viktigaste utvecklingsområde enligt dem är att skapa en organisation för svenska som andraspråk, något som över huvud taget inte nämns i skolans kvalitetsdokument. Flera lärare menar att det finns brister i det systematiska kvalitetsarbetet som kan kopplas till dålig kontinuitet i skolläningen.

I elevintervjuerna framgår att återkopplingen till eleverna av exempelvis resultat på enkäter är bristfällig. Eleverna säger att de får svara på enkäter om trivsel och trygghet, men inte om undervisningen, och att informationen som kommer fram inte återkopplas till dem och används på ett systematiskt sätt. Det förekommer enligt de yngre eleverna att enkätresultat tas upp i individuella utvecklingssamtal, men de äldre eleverna säger att de inte får veta så mycket om vad som kommer fram i enkäterna.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § skollagen förenas med vite.

Verksamheten uppfyller inte de krav som gäller enligt författningarna och Botkyrka kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta de åtgärder som beskrivs ovan för att avhjälpa bristerna. Enligt Skolinspektionen finns det omfattande och allvarliga brister i skolans systematiska kvalitetsarbete. Bristen har pågått under en längre tid. Skolinspektionen förenar därför föreläggandet med vite. Utan ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete kan huvudmannen inte bedöma verksamhetens måluppfyllelse och får stora svårigheter att vidta adekvata utvecklingsinsatser, vilket i sin tur kan medföra att eleverna inte får rätt förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Botkyrka kommun att senast den 5 maj 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och

utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Botkyrka kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 3 Kursplaner)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Huvudmannen ska säkerställa att elever som har rätt till undervisning utifrån kursplanen i svenska som andraspråk får sådan undervisning.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att inte alla elever som har rätt att läsa svenska som andraspråk får sådan undervisning. Detta eftersom undervisning i svenska som andraspråk, oavsett elevernas behov, inte ges i vissa årskurser. Utredningen visar att alla elever i årskurserna 7-9, förutom eleverna i förberedelseklassen, får undervisning i ämnet svenska, trots att det finns flertalet elever som behöver undervisning i ämnet svenska som andraspråk.

En följd av detta blir att det finns elever som får en undervisning, och även bedömning av sina kunskaper, utifrån en kursplan som inte är anpassad till elevens förutsättningar. Detta kan innebära att elever med annat modersmål än svenska inte får möjlighet att utveckla sina språkförmågor på samma villkor som elever med svenska som modersmål.

I läroplanen för grundskolan finns kursplaner för ämnena svenska respektive svenska som andraspråk. I 5 kap. 14 § skolförordningen anges att undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Det framgår även att rektorn beslutar om undervisning i svenska som andra-

språk för en elev. I 5 kap. 15 § skolförordningen anges att undervisningen i svenska som andraspråk ersätter undervisningen i svenska.

Skolinspektionens utredning visar att inte alla elever som har rätt av att läsa svenska som andraspråk får sådan undervisning. I intervjun med lärare som undervisar årskurserna 7-9 säger flera lärare att det inte finns någon organisation på skolan för att kunna tillgodose elevernas behov av svenska som andraspråk, trots att de har försökt att skapa en sådan organisation. Lärarna berättar att elever i behov av svenska som andraspråk nu undervisas och bedöms i svenska och att det enbart är eleverna i förberedelseklassen i årskurs 7-9 som får undervisning enligt kursplanen i svenska som andraspråk. För att understryka och exemplifiera behovet säger lärarna vidare att de bedömer att det uppskattningsvis finns omkring 30 elever i årskurserna 7-9, som kan vara i behov av svenska som andraspråk men som inte får det idag.

Motivering till föreläggande som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Då verksamheten vid Björkhaga skola inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Botkyrka kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Botkyrka kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Huvudmannen ska säkerställa att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att inte alla elever på Björkhaga skola tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Tillsynen visar att det inte råder tillräcklig studiero i alla klasser på skolan. Det finns särskilt en klass med yngre elever där studieron är så bristfällig att elevernas möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen påtagligt försvåras. Även i undervisningen bland de äldre eleverna brister studieron. Lärarna har visserligen satt igång ett arbete inom skolans trygghetsgrupp, och i elevforum på skolan för att förbättra studieron. Men skolan behöver även fortsättningsvis göra tydliga och konsekventa insatser kopplade till bland annat störningar som uppstår i klassrummen och i övrigt i skolans fysiska miljö samt förekomsten av sena ankomster. Bristerna i studiero innebär att eleverna riskerar att inte få den undervisning som de har rätt till. Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolan behöver intensifiera arbetet med att säkerställa att studieron omfattar samtliga elever på skolan, eftersom studiero är en förutsättning för att eleverna ska kunna lära sig och nå så långt som möjligt i förhållande till utbildningens mål.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Av svaren på Skolinspektionens enkät från elever och vårdnadshavare framgår att studieron upplevs som bristfällig och av skolans systematiska kvalitetsarbete framgår att arbetsro är ett utvecklingsområde. I Skolinspektionens enkät vårterminen 2016 visar resultaten att vårdnadshavarna i förskoleklassen inte anser att skolan lever upp till uppdraget att tillförsäkra eleverna arbetsro. Detta då över hälften svarar att påståendet *Jag upplever att mitt barn har svårt att koncentrera sig på sina arbetsuppgifter för att det är så hög ljudnivå* stämmer helt eller stämmer ganska bra. På samma sätt svarar 67 procent av vårdnadshavarna i grundskolan att påståendet *Mitt barn uppger ofta att det är svårt att arbeta i klassrummet för att det är så hög ljudnivå* stämmer helt eller stämmer ganska bra. Även elevernas enkätresultat indikerar bristande studiero; i årskurs 5 anser

endast knappt hälften av eleverna som deltagit i enkäten att påståendet *Jag har studiero på lektionerna* stämmer helt eller stämmer ganska bra. Enkätresultatet för årskurs 9, när det gäller påståendet *På lektionerna stör andra elever ordningen i klassrummet*, visar vidare att 85 procent valt alternativen stämmer helt eller stämmer ganska bra. I en sammanfattning av skolans systematiska kvalitetsarbete för läsåret 2015/16 framgår också att arbetsro är ett utvecklingsområde, baserat på resultat av en elevenkät som genomförts höstterminen 2015.

Av intervjuer med skolans lärare och av skolans systematiska kvalitetsarbete framgår att insatser genomförts för att förbättra studieron på skolan. I intervju med lärare uppger de att skolans trygghetsteam har prioriterat studiero i sin verksamhet och att mentorstiden används för att ta upp frågan om studiero med eleverna i årskurs 7-9. En lärare säger att frågan om förbättrad studiero tas på allvar i forum som exempelvis skolans elevriksdag, där elever framfört att lärarna bör vara hårdare med konsekvenser för de elever som uppträder störande. I en sammanfattning av skolans systematiska kvalitetsarbete för läsåret 2015/16 anges att arbetsro är ett utvecklingsområde och att "lärarna har under läsåret samlats kring frågan", vilket anges ha gett förbättrade resultat, utan att det preciseras närmare i dokumentet.

Av intervjuer med lärare framgår att studieron varierar mellan olika klasser och att det framförallt är en klass i de lägre årskurserna där studieron brister. I intervjun med lärarna som undervisar yngre elever framkommer att studieron varierar mellan olika klasser, exempelvis är studieron dålig där det finns utåtagerande elever. Täta lärarbyten och obehöriga lärare kan påverka situationen negativt, menar en lärare. En annan lärare tillägger att situationen bland yngre elever oftast är hanterbar, utom i en klass där en lärare säger att detta pågått en längre tid. Lärare som undervisar äldre elever säger i intervjun att studieron kan bli bättre och att de planerar insatser för detta. Någon lärare säger att miljön inomhus påverkar studieron, eftersom det är brist på utrymmen för eleverna att vistas i vid tillfällen då de inte har lektion, och vädret inte medger utevistelse. Eftersom elever då vistas inomhus, samtidigt som andra elever har lektion eller gör skolarbete utanför lektionstid, kan störningar uppstå.

I intervjun med rektor bekräftas bilden av att det i en klass i de lägre årskurserna finns så allvarliga brister att omedelbara åtgärder behöver sättas in. Rektor har initierat ett föräldramöte samt engagerat den nya specialpedagogen att särskilt arbeta med den aktuella klassen. Skolan har också satsat på personal som har till uppgift att arbeta socialt stödjande under exempelvis raster och

håltimmar. Rektorn säger att dessa åtgärder allmänt har bidragit till ett lugnare klimat.

Skolinspektionen gjorde vid tillsynen observationer i samtliga årskurser vid skolan och observationerna visade att det överlag är studiero i klasserna, men att det förekommer enstaka klasser och situationer där studieron inte är acceptabel. Det gäller i synnerhet en klass med yngre elever som vid observationstillfället hade två vikarierande lärare. Lärarna ägnade mycket kraft till att tillrättavisa flera elever som, genom att röra sig runt, prata högt och störa andra elever, spred oro i klassrummet. Bristen på studiero drabbar på ett påtagligt sätt undervisningen i den aktuella klassen. Vid lektionsobservationer noterar Skolinspektionen också att sena ankomster förekommer på ett sätt som stör undervisningen, främst i årskurserna 7-9. I en klass är endast 10 av 23 elever på plats vid lektionens början, i en annan klass tar det över 15 minuter innan lektionen kan påbörjas under ordnade former och i en tredje grupp kommer eleverna in efter hand, och läraren får avbryta sina instruktioner.

Det framkommer även i elevintervjuer att studieron varierar samt att det är vanligt med sena ankomster till lektioner. Av intervjuerna med yngre elever framgår att det kan vara pratigt på ett sätt som stör undervisningen, och att det förekommer att störande elever blir utvisade från lektioner under korta perioder. Studieron varierar mycket beroende på lärare, säger eleverna; till exempel i vilken utsträckning eleverna lyssnar på tillsägelser från lärarna och om lärarna är konsekventa med att eleverna ska följa överenskomna regler. De äldre eleverna lyfter också fram att det ofta förekommer sena ankomster, särskilt till första lektionen, som stör starten på skoldagen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Då verksamheten vid Björkhaga skola, Botkyrka kommun, inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten föreligger skäl att förelägga Botkyrka kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Botkyrka kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)
- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)
- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (2 kap. 29 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Huvudmannen ska ge förutsättningar för och säkerställa att:

- Lärarna samverkar med varandra i arbetet med att stödja eleverna så att de når utbildningens mål.
- Elevhälsan arbetar hälsofrämjande och förebyggande för att stödja eleverna så att de når utbildningens mål.
- Den studie- och yrkesvägledande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför framtida utbildnings- och yrkesval.

*Motivering till bedömning av brist**Lärarna samverkar inte i tillräcklig utsträckning med varandra*

Skolinspektionen bedömer att lärarna på skolan inte samverkar med varandra i tillräcklig omfattning i arbetet med att nå utbildningsmålen. Visserligen sker en viss samverkan mellan i första hand lärarna som arbetar med årskurserna 7-9, men lärarna samverkar inte i tillräcklig utsträckning i ett ämnes- och stadieövergripande perspektiv. Lärarnas brist på samverkan riskerar att få negativa konsekvenser för likvärdighet och kontinuitet i elevernas utbildning. Det gäller såväl ämnesövergripande undervisning som överlämning och bedömning. Eftersom det sker många lärarbyten på skolan är det särskilt angeläget med bra kommunikation och samverkan, så att viktig information om eleverna inte går förlorad. Risken är annars att eleverna får en utbildning som inte bygger på deras faktiska kunskaper och färdigheter, vilket kan få negativa konsekvenser för hur de lyckas i skolan.

Av läroplanen för grundskolan framgår att läraren ska samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. Det anges vidare att lärarna ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet att arbeta ämnesövergripande. Även rektorn har i läroplanen ett utpekat ansvar för att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

I Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisning (SKOLFS 2011:149) anges att rektorn bör utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärarna.

Av intervjuer med lärare framgår visserligen att det sker en viss samverkan mellan i första hand lärarna som arbetar med årskurserna 7-9. I intervju med lärare som undervisar äldre elever säger de att hela skolan ingår i projektet "Skapande skola" som gett vissa förutsättningar för samverkan, och att det finns kulturprojekt inom årskurserna 7-9 som flera ämnen ingår i.

Trots att det sker viss samverkan mellan lärarna framgår av intervjuer med lärare och rektorn att lärarna inte samverkar i tillräcklig utsträckning i ett ämnes- och stadieövergripande perspektiv och att rektorn behöver organisera för att samverkan mellan lärarna på skolan ska kunna ske på ett strukturerat sätt. I intervju med lärare som undervisar i förskoleklass och årskurserna 1-6 beskriver de att de stöttar varandra, men att de upplever att skolan är uppdelad på olika enheter som inte samverkar. Även årskurserna 1-3 är uppdelade på två olika hus, vilket försvårar samverkan, enligt lärarna som undervisar i årskurserna 1-3. I intervju med lärare som undervisar i förskoleklass och årskurserna 1-

6 framkommer att avsaknad av kontinuitet i ledningen har lett till dålig struktur i skolans organisation, exempelvis har skolan inga ämnesträffar och otillräckligt med stadieövergripande dialog mellan lärarna på skolan. Den bilden bekräftas i samtalet med rektorn, som inte kan beskriva hur skolan har organiserat verksamheten för att lärarna exempelvis ska kunna samverka mellan ämnen eller för en bra överlämning mellan årskurser samt för att åstadkomma en likvärdig bedömning av elevernas kunskaper. Konsekvenserna av bristfällig samverkan blir enligt lärare, bristande likvärdighet i såväl undervisning som i överlämning mellan årskurser och bedömning.

Elevhälsan arbetar inte främst förebyggande och hälsofrämjande

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan på Björkhaga grundskola inte bedriver något förebyggande och hälsofrämjande arbete inom grundskolan. Det beror på att det saknas en organisation och tillräckligt med personalresurser för att bedriva arbetet. Att elevhälsan inte bedriver något förebyggande och hälsofrämjande arbete innebär att elevernas utveckling mot utbildningens mål riskerar att försvåras.

Enligt skollagen ska det för eleverna i förskoleklassen och i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan i det individuellt inriktade arbetet har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund.

Av intervjuer med rektor och elevhälsorepresentanter framgår att elevhälsans personal inte har möjlighet att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. I intervjun med rektorn framkommer att skolans hela elevhälsoteam slutade innan sommarlovet 2016 och att teamet nu utgörs av den nyligen inhyrda rektorn, en nyanställd skolsköterska och en nyligen inhyrd person med specialpedagogisk kompetens. Rektor poängterar att det viktigaste nu, bland

annat, är att få ordning på rutiner och system kring hur skolans elevhälsa ska fungera. I intervjuer med de nyligen anställda representanterna för elevhälsan uppger de att de vill arbeta förebyggande och hälsofrämjande, men inte har möjlighet till det i dag. Vidare uppger de att psykologresursen på skolan har minskats, vilket medfört att psykologen, som hyrs in, under höstterminen 2016 enbart har varit med på ett elevhälsomöte. För närvarande finns inte heller någon kurator tillgänglig på skolan. Andra rent praktiska svårigheter nämns också av elevhälsorepresentanterna, exempelvis har skolsköterskan begärt att få aktuella klasslistor för att kunna kalla elever till hälsobesök, men hon har efter flera veckor in på terminen ännu inte fått dessa, vilket hon behöver för att kunna utföra sitt arbete.

Av intervjuer med elever framgår att de har bristfällig kännedom om vad begreppet elevhälsa innebär och att skolsköterskan inte är tillgänglig. I intervjun med äldre elever framkommer att de inte har någon bild av vad begreppet elevhälsa innebär. I Intervjun med yngre elever framkommer att de främst förknippar elevhälsa med skolsköterskan, och flera av eleverna uppger att hon inte är tillgänglig eller att de ännu inte träffat den nya skolsköterskan.

Elevernas behov av studie- och yrkesorienterande verksamhet tillgodoses inte

Skolinspektionen bedömer det är en brist att elevernas behov av studie- och yrkesorienterande verksamhet inte tillgodoses på skolan. Detta beror på att det inte finns tillgång till en studie- och yrkesvägledare eller annan personal som tillgodoser elevernas behov av vägledning inför deras val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet på skolan. Det innebär att eleverna på skolan inte får det stöd de behöver för att kunna göra välgrundade val inför framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. Det är av stor vikt att varje elev successivt under skoltiden bildar sig en uppfattning om möjliga studie- och yrkesval, och kan relatera till ett vuxenliv med en sysselsättning, där vars och ens kunskaper och förmågor tas tillvara.

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. I läroplanen anges att rektorn har ett ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.

Skolinspektionens utredning visar att eleverna på Björkhaga grundskola inte får en studie- och yrkesorienterande verksamhet som tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och

yrkesverksamhet. Av intervjun med rektorn och lärare framgår att skolan inte har någon studie- och yrkesvägledare anställd. Inte heller har någon övrig bland personalen i uppdrag att arbeta med frågan. Av intervjuer med elever framgår att de yngre eleverna inte vet vad en studie- och yrkesvägledare är. De äldre eleverna vet att skolans studie- och yrkesvägledare har slutat, och säger att det inte sker något arbete kring studie- och yrkesvägledning inom ramen för undervisningen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Då verksamheten vid Björkhaga skola inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten föreligger skäl att förelägga Botkyrka kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper.

Beslut

2016-12-13
28 (31)

Dnr 43 - 2016:4982

I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

På Skolinspektionens vägnar

Tommy Lagergren
Beslutsfattare

Lena Westerman Annerborn
Föredragande

Hur man överklagar, se bilaga 3

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Björkhaga Skola

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Björkhaga grundskola

Björkhaga skola är en kommunal grundskola belägen i Botkyrka kommun. Skolan har verksamhet från förskoleklass till årskurs 9 samt fritidshem. Elevantalet är 492, höstterminen 2016.

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm..

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.